

MIGRÁCIÓS SZEMLE

Nemzetközi civil szervezet jelentése a bevándorlási fogva tartásról Ausztráliában: az önkényes fogva tartás világmárkává alakítása

Miközben a világ az orosz-ukrán háborúra és annak súlyosbodó menekültügyi következményeire figyel, a genfi székhelyű Global Detention Project, egy fogva tartással kapcsolatos jogsértések ellen küzdő civil szervezet országjelentést tett közzé Ausztráliáról. Ebben éles bírálatokat fogalmaz meg az államszövetséggel szemben, mely közismerten évtizedek óta szigorú határvédelmi és bevándorláspolitikát folytat. A jelentés azért is érdeklődésre tarthat számot Magyarországon, mert két nagy fejezetében – *Jog, politikák és gyakorlatok*, illetve *Infrastruktúra* címmel – átfogó képet fest migrációs szemszögből a kontinensnyi országról, melynek modelljét Európában [a dán kormány is másolni tervezi, a civil szervezetek tiltakozását és fellépését kiváltva](#).

Forrás: <https://www.globaldetentionproject.org/wp-content/uploads/2022/02/GDP-Australia-Detention-Report-2022-2.pdf>

A Global Detention Project

A Global Detention Project (GDP) egy genfi székhelyű, 2015-ben alapított nonprofit szervezet, amely a nem állampolgár fogva tartott személyek emberi jogainak biztosításáért küzd. [Küldetését](#) az alábbiakban fogalmazza meg: (1) A fogva tartott migránsok, menekültek és menedékkérők emberi jogainak előmozdítása; (2) A fogvatartottakkal való bánásmód átláthatóságának biztosítása; (3) A fogva tartási rendszerek reformját célzó érdekérvényesítés megerősítése; (4) A migrációs politikák okairól és következményeiről szóló, a politikához kapcsolódó tudományos kutatás támogatása.

Főbb megállapítások

- (1) Ausztrália egyike azon kevés országnak a világon, ahol a kötelezően alkalmazandó politika általános érvényű: minden vízum nélküli személy, beleértve a gyermekeket és a menedékkérőket is, határozatlan idejű fogva tartásba kerül.
- (2) Az emberi jogi szervezetek többször megállapították, hogy az ausztrál fogva tartási rendszer önkényes, diszkriminatív és sérti a nemzetközi jogot.
- (3) 2022 januárjáig Ausztrália nem hozta létre az ún. nemzeti megelőző mechanizmust – azaz a fogva tartást ellenőrző szervet –, ahogyan azt az ENSZ Kínzás elleni Egyezményének Kiegészítő Jegyzőkönyve előírja, melyet Ausztrália 2017-ben ratifikált.

- (4) Az emberek évekig sínylődnek a fogva tartásban, annak átlagos hossza közel 700 nap.
- (5) Gyermekek ezrei vannak tartós fogva tartásban, ami súlyos fizikai és mentális károsodást okoz.
- (6) A fogva tartás nagyon költséges: egy fogva tartott évente átlagosan közel 400 000 dollárba kerül. A közösségben való elhelyezés ezzel szemben kevesebb mint 50 000 dollárba kerülne fejenként. (Ez átszámítva 102 millió, illetve 12,75 millió forint, ám a jelentés nem részletezi, hogy milyen számítás alapján született ez a két adat.)
- (7) Más országokkal ellentétben, amelyek a bevándorlási őrizeteket közösségbe engedték a COVID-19 világitvány kezdetén, Ausztrália növelte a fogvatartottak számát a pandémia első évében.
- (8) Az ország megszüntette tengerentúli fogva tartási műveleteit Pápua Új-Guineában (Manus szigetén), ám Naurun továbbra is fenntartja kérelem-feldolgozó egységét. A COVID-19 megjelenését követően újranyitotta a Karácsony-szigeten található fogva tartási létesítményt is, annak ellenére, hogy az Ausztrál Emberi Jogi Bizottság szerint az nem volt alkalmas arra, hogy ott a világitvány idején embereket tartsanak fogva.
- (9) Független megfigyelők akadályokba ütköztek, amikor bejutottak Naurura és Manus szigetére. Ausztráliát folyamatosan bírálták az átláthatóság hiánya miatt, amiért „kiszervezett” („*offshore*”) tevékenységét nem teszi átláthatóvá, valamint a kérelemfeldolgozási eljárás egyes hiányosságai miatt.
- (10) A megfigyelők többször bíralták az ausztrál fogva tartási létesítményekben uralkodó megdöbbentő körülményeket, beleértve a túlszűfoltságot, a közösségi és szabad terek hiányát, a távoli elhelyezkedést sok fogva tartási központban, valamint a fogvatartottak szélsőséges elszigeteltségét, akik számára a mobiltelefon-használat is tilos.
- (11) Az elhúzódo fogva tartás katasztrofális hatással van a fogvatartottak fizikai és mentális egészségére. Magas körökben az önkárosítás, a depresszió, a szorongás és a pszichológiai sérülések aránya.
- (12) A „kiszervezett” fogva tartási létesítményekben fogva tartott személyeknek éveket kell várniuk arra, hogy Ausztráliába szállítsák őket orvosi kezelésre. A 2019-es ún. Medevac törvényjavaslatot, amely lehetővé tette volna az ilyen szállítást, nem fogadták el.

A jelentés néhány részlete

A *Jog, politikák és gyakorlatok* címet viselő első fejezet 19 alfejezetből áll, melyek mindegyikének szemlészésére nem, csupán a legérdekesebb részletek kiragadására vállalkozhatunk. A második fejezet *Infrastruktúra* címmel a fogva tartási központokat mutatja be.

A jogszabályi alapokkal kapcsolatban fontos megemlíteni, hogy az 1958-ban született és számtalanszor módosított Migrációs törvény 189., 196. és 198. szakasza értelmében minden nem ausztrál állampolgárt, aki jogellenesen tartózkodik ausztrál területen, akár a szárazföldön, akár külső tartományban, bevándorlási őrizetben kell tartani, amíg vízumot nem kap vagy nem távolítják el az ország területéről. A fogva tartási szabályok minden olyan

személyre vonatkoznak, aki érvényes vízum nélkül érkezik Ausztráliába (engedély nélkül érkezők), beleértve a menedékkérőket is, valamint azokra, akik ugyan vízummal érkeztek a szigetországba, később viszont jogosulatlan tartózkodókká váltak, mert lejárt a vízumuk vagy törölték azt.

Az ausztrál belügyminisztérium (DHA) jelentése szerint 2021. szeptember 30-án 1 459 személyt tartottak fogva bevándorlási őrizetben. Közülük 991-en voltak elkülönített bevándorlási fogva tartási központokban (IDC), 103-an alternatív fogva tartási helyeken (APOD), és 365-en voltak bevándorlási tranzitszállásokon (ITA). Az ország bevándorlási fogvatartottjainak 19,9 százaléka (291 fő) jogellenesen érkezett légi vagy vízi úton. A fennmaradó 80,1 százaléknak (1 168 embernek) lejárt a vízuma vagy törölték azt.

Az őrizetbe vettek származási országai: Új-Zéland (241 fő), Irán (140 fő), Vietnam (136 fő), Szudán (65 fő), India (61 fő), Irak (60 fő), Afganisztán (53 fő), Egyesült Királyság (53 fő), Srí Lanka (48 fő) és a Fidzsi-szigetek (44 fő). A hivatalos statisztikák szerint a bevándorlási fogvatartottak teljes száma összességében csökkent, majd stagnált az elmúlt években: 2013 decemberében 6 122 főt, 2015 decemberében már csak 1 792 főt, 2017 decemberében 1 285 főt, 2019 decemberében 1 450 főt, 2021 szeptemberében 1 459 főt tartottak nyilván ilyen személyként.

A rendszer hazai monitoringjáról azt olvashatjuk, hogy bár Ausztrália 2017-ben ratifikálta a Kínzás elleni Egyezmény Kiegészítő Jegyzőkönyvét, úgy döntött, hogy elhalasztja az abban előírt nemzeti megelőző mechanizmus, mint a fogva tartást ellenőrzésére hivatott hálózat létrehozását 2022-ig. Ám tavaly sem jelölt ki minden egyes államban és területen nemzeti rendőrségi felügyelőket, amit civil szervezetek és ellenzéki politikusok is kritizáltak. Az Ausztrál Menekültügyi Tanács (*Refugee Council of Australia*) a következőket nyilatkozta: „Még a fogva tartás legmagasabb színvonalú ellenőrzése sem fogja megoldani a bevándorlással kapcsolatos alapvető problémát: azt, hogy a fogva tartás kötelező, határozatlan idejű és önkényes, és nem vetik alá megfelelő és átlátható felülvizsgálatnak.”

Az ombudsman ellenőrzést végez a létesítményekben – többek között korábban ellenőrizte a pápua új-guineai és naurui központokat, valamint fogadja és kivizsgálja a fogvatartottak panaszait. Az ombudsman azonban ezt követően nem tesz közzé vizsgálati jelentést. A COVID-19 világjárvány kitörésének idején az ombudsman arról számolt be, hogy szüneteltetnie kellett a szárazföldi fogva tartási létesítményekben tett személyes látogatásokat, de 2020 augusztusától újraindította azokat.

Az Ausztrál Emberi Jogi Bizottság figyelemmel kíséri és ellenőrzi Ausztrália bevándorlási fogva tartási létesítményeit, és biztosítani szeretné, hogy a fogva tartott migránsok és menedékkérők emberi jogait tiszteletben tartsák. A szervezet évek óta kéri a kormányt, hogy szüntesse meg a kötelező bevándorlási őrizet rendszerét, mivel az Ausztrália emberi jogi

kötelezettségeinek megsértéséhez vezet. A Bizottság elismeri, hogy a bevándorlási őrizet alkalmazása bizonyos körülmények között, szigorúan korlátozott ideig jogszerű lehet, de nem lehet önkényes, vagyis minden egyes bevándorló esetében egyedileg, körülményeinek figyelembevételével kell értékelni a fogva tartás szükségességét.

A bevándorlási őrizetbe vételi létesítményeket az Ausztrál Vöröskereszt is felügyeli. A szervezet humanitárius megfigyelői rendszeresen értékelik a fogva tartás körülményeit, a fogvatartottak szolgáltatásokhoz való hozzáférését és a velük szemben tanúsított bánásmódot. Az Ausztrál Vöröskereszt támogatta a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságát a kontinensen kívüli fogva tartási létesítményekben tett ellenőrző látogatásai során, azaz Pápua Új-Guineában és Nauruban. A két szervezet kérdéseket tett fel a kormánynak, az ellenőrzéseikről készült jelentéseket azonban nem hozzák nyilvánosságra.

Ami a nemzetközi monitoringot illeti, megfigyelők számos aggályt fogalmaztak meg a rendszerrel kapcsolatban. 2021-ben az ENSZ egyetemes időszakos felülvizsgálatának (UPR) harmadik ciklusában végzett felülvizsgálata során Ausztrália számos ajánlást kapott, többek között a következőket: „Vizsgálja felül a bevándorlási fogva tartási rendszerét, hogy véget vessen a menedékkérők határozatlan idejű fogva tartásának és szüntesse meg a kérelmek „offshore” feldolgozását.

Az Ausztrál Menekültügyi Tanács szerint az ENSZ 122 tagállama közül, amelyek részt vettek Ausztrália 2021. január 20-i UPR meghallgatásán, 45 állam tett észrevételeket vagy ajánlást a menekült- és fogva tartási politikákkal kapcsolatban. Észrevételek hangzottak el a menedékkérelmek „offshore” feldolgozásával, a határozatlan idejű bevándorlási fogva tartással, a gyermekek fogva tartását tiltó jogszabályok hiányával kapcsolatban, és elhangzott, hogy a visszaküldés, valamint az ország menekültügyi és határigazgatási politikája nem felel meg a nemzetközi jognak.

Összegzés

A GDP jelentéséből is kitűnik, hogy a bevándorlás kezelésének ausztrál princípiuma, miszerint senki sem nyerhet (átmeneti) letelepedést (sem) az államszövetségben csak arra hivatkozva, hogy menekültnek mondja magát, folyamatosan megkérdőjeleződik. A hatékony tengeri határvédelem és az emberi jogi szervezetek által támasztott, tisztán humanitárius szempontú elvárások a kontinensnyi területen az elmúlt években ugyanolyan komoly ellentétbe kerültek egymással, mint azt Olaszországban láthattuk Salvini belügyministersége idején. A két ország geostratégiai szerepe és világpolitikai súlya nem mérhető össze, ugyanakkor kérdés, vajon meddig tartható fenn az a politika, melyet az illegális bevándorlás ellenzőinek népes európai tábora pozitív példaként szokott felhozni.

A szemlézett publikáció nem feltétlenül tükrözi a Migrációkutató Intézet munkatársainak álláspontját.